

Red. prof. dr. Vasja Vehovar in asist. dr. Jernej Berzelak, Fakulteta za družbene vede
Univerze v Ljubljani - Center za družboslovno informatiko

Reprezentativnost vzorca in kakovost podatkov

Pridobitev točnih in mednarodno primerljivih podatkov sta ključna kriterija kakovosti raziskave PIAAC. Doseganje tega cilja zahteva skrbno načrtovanje in natančno spremljanje izvedbe vseh faz anketne raziskave, od izdelave vzorčnega načrta in vzorčenja do zbiranja in končne priprave podatkov. Izvedeni postopki vzorčenja, spremljanja realizacije vzorca, identifikacije pristranskosti zaradi neodgovora ter priprave uteževanja prispevajo k visoki stopnji kakovosti podatkov raziskave PIAAC.

Celoten proces priprave in izvedbe raziskave je podrobno določen z mednarodno veljavnimi standardi PIAAC, kar zagotavlja primerljivost med vsemi vključenimi državami. Vse faze potekajo v tesnem sodelovanju z mednarodnim konzorcijem, ki z rednim spremljanjem aktivnosti potrjuje skladnost izvedenih postopkov s standardi.

Ciljno populacijo raziskave sestavljajo prebivalci Slovenije, stari med 15 in 65 let, ne glede na državljanstvo, nacionalnost ali jezik. Izključeni so posamezniki, ki bivajo v institucionalnih skupinskih gospodinjstvih. Osnovni vzorec 9.000 anketirancev je izdelal Statistični urad Republike Slovenije na osnovi Centralnega registra prebivalstva. Register predstavlja izjemno natančen vzorčni okvir, kar je pomembna prednost Slovenije v primerjavi s številnimi drugimi državami, vključenimi v raziskavo PIAAC.

Zbiranje podatkov je potekalo od konca marca do decembra 2015 pod vodstvom Andragoškega centra Slovenije. Skozi celotno obdobje je bilo izvedenih več rednih preverjanj realizacije vzorca, ki so sledila smernicam mednarodnega konzorcija. Na osnovi vmesnih analiz socio-demografske strukture vzorca so bile identificirane skupine z nižjimi stopnjami odgovora in na skupnih sestankih sprejeti ustrezni ukrepi za izboljšanje doseganja potencialno problematičnih skupin. Mednarodni konzorcij je uspešnost zbiranja podatkov kontinuirano spremljal prek rednih poročil in evalvacij.

Čeprav je stopnja odgovora pomemben kazalec uspešnosti izvedbe ankete, je za kakovost podatkov še bolj bistveno ugotavljanje in odpravljanje pristranskosti, ki nastanejo zaradi neodgovora. Reprezentativnost vzorca je namreč močno odvisna od razlik med sodelujočimi osebami in tistimi, ki zaradi različnih razlogov v anketi niso sodelovali. Za ugotavljanje tovrstnih odstopanj je bila pripravljena poglobljena analiza neodgovora, v okviru katere poteka modeliranje dejavnikov sodelovanja v raziskavi ter primerjalne analize populacijskih in anketnih podatkov. Te analize vzpostavljajo tudi osnovo za uteževanje podatkov, ki ga bo izvedel mednarodni konzorcij pred uradno objavo podatkov.

Čeprav podrobna analiza kazalcev reprezentativnosti vzorca in kakovosti podatkov še poteka, preliminarni rezultati kažejo visoko uspešnost izvedbe raziskave PIAAC v Sloveniji. Lastnosti realiziranega vzorca so primerljive z uradnimi anketami in najpomembnejšimi mednarodnimi družboslovnimi raziskavami, kot je na primer Evropska družboslovna raziskava (ESS). Objavljeni podatki bodo tako ponudili natančen in dragocen vir informacij o kompetencah odraslih v Sloveniji ter omogočali izvedbo podrobnih mednarodnih primerjav.